

**BIURO PREWENCJI I RUCHU
DROGOWEGO
KOMENDY GŁÓWNEJ POLICJI**

**UPRAWNIENIA FUNKCJONARIUSZA POLICJI
W ZAKRESIE UŻYCIA LUB WYKORZYSTANIA
ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO
I BRONI PALNEJ**

SPIS TREŚCI	Str.
Wstęp.....	3
Zasady etyki zawodowej policjanta.....	4
Definicje.....	7
ŚRODKI PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO	
Tryb postępowania przed użyciem lub wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego.....	9
Katalog środków przymusu bezpośredniego – używanych lub wykorzystywanych przez funkcjonariusza Policji.....	10
Prewencyjne użycie środków przymusu bezpośredniego.....	11
Przypadki użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego.....	12
Siła fizyczna.....	12
Kajdanki	13
Kaftan bezpieczeństwa, pas obezwładniający.....	14
Kask zabezpieczający	15
Siatka obezwładniająca.....	15
Pałka służbowa.....	16
Wodne środki obezwładniające.....	17
Pies służbowy.....	17
Koń służbowy.....	18
Pociski niepenetracyjne.....	19
Chemiczne środki obezwładniające.....	19
Przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.....	20
Kolczatka drogowa i inne środki służące do zatrzymania oraz unieruchamiania pojazdów mechanicznych.....	22
Pojazd służbowy.....	23
Środki przeznaczone do pokonywania zamknięć budowlanych i innych przeszkód, w tym materiały wybuchowe.....	23
Środki pirotechniczne o właściwościach ogłuszających lub olśniewających.....	24
Użycie środków przymusu bezpośredniego wobec nieletniego umieszczonego w policyjnej izbie dziecka.....	25
Wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego wobec zwierząt.....	26
Postępowanie po użyciu lub wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego.....	27
Dokumentowanie użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego.....	29
Użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty.....	31
Dokumentowanie użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty.....	33

BRONŃ PALNA

Tryb postępowania przed użyciem lub wykorzystaniem broni palnej.....	34
Procedura pełna przed użyciem broni palnej.....	35
Procedura skrócona przed użyciem broni palnej.....	35
Przypadki użycia broni palnej.....	36
Przypadki wykorzystania broni palnej.....	37
Postępowanie po użyciu lub wykorzystaniu broni palnej.....	38
Dokumentowanie użycia i wykorzystania broni palnej.....	40
Pomoc prawna i psychologiczna dla funkcjonariusza policji po użyciu lub wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.....	41

WSTĘP

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 17 maja 2012 r. (sygn. K 10/11) uchylającym m.in. art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o *Policji* uznał, iż *materia dotycząca stosowania środków przymusu bezpośredniego, jako wkraczająca w sferę konstytucyjnych praw i wolności, wymaga, zgodnie z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, kompleksowego i szczegółowego uregulowania na poziomie ustawy.*

Konsekwencją przedmiotowego wyroku jest *ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, która systemowo reguluje uprawnienia wszystkich podmiotów w zakresie użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Podkreślić należy, iż *ustawa* obejmuje 23 podmioty uprawnione do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, z których 21 jest uprawnionych do użycia lub wykorzystania broni palnej.

Dlatego też, mając na uwadze kompleksowe zmiany przepisów m. in. w zakresie wprowadzenia nowych definicji, treści przypadków, postępowania policjanta przed, i po użyciu lub wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego i broni palnej oraz sposobu dokumentowania ich użycia lub wykorzystania, w Biurze Prewencji i Ruchu Drogowego KGP podjęto inicjatywę opracowania publikacji opisującej powyższe kwestie, odnoszącej się jedynie do uprawnień policjanta.

Zaproponowane opracowanie, będące wyciągiem z *ustawy*, może stać się bardziej przystępną formą podnoszenia wiedzy i umiejętności zawodowych funkcjonariuszy Policji poprzez samokształcenie, co w przyszłości może się przyczynić do jeszcze bardziej profesjonalnego wykonywania zadań służbowych.

Podkreślić należy, iż w realizacji wszelkich czynności służbowych, zwłaszcza przy podjęciu decyzji o użyciu lub wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej, istotne jest przestrzeganie zasad etyki określonych w zarządzeniu nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie "Zasad etyki zawodowej policjanta".

podinsp. Arkadiusz KOWALCZYK
podkom. Marcin POSIEWKA

ZASADY ETYKI ZAWODOWEJ POLICJANTA

Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta” (Dz. Urz. KGP z 2004 r. Nr 1, poz. 3).

§ 1.

1. Zasady etyki zawodowej policjanta wynikają z ogólnych wartości i norm moralnych uwzględniających specyfikę zawodu policjanta.

2. Obowiązkiem policjanta jest przestrzeganie zasad etyki zawodowej.

§ 2.

W sytuacjach nieuregulowanych przepisami prawa lub nieujętych w niniejszych zasadach etyki zawodowej policjant powinien kierować się zasadami współżycia społecznego i postępować tak, aby jego działania mogły być przykładem praworządności i prowadziły do pogłębiania społecznego zaufania do Policji.

§ 3.

Policjant powinien wykonywać czynności służbowe według najlepszej woli i wiedzy, z należytą uczciwością, rzetelnością, wykazując się odpowiedzialnością, odwagą i ofiarnością.

§ 4.

Policjant we wszystkich swoich działaniach ma obowiązek poszanowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka, w szczególności wyrażający się w:

- 1) respektowaniu prawa każdego człowieka do życia;
- 2) zakazie inicjowania, stosowania i tolerowania tortur bądź niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.

§ 5.

Policjant, podejmując decyzję o użyciu broni palnej lub zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego, powinien zachować szczególną rozwagę i stale mieć na uwadze charakter tych środków.

§ 6.

Postępowanie policjanta w kontaktach z ludźmi powinna cechować życzliwość oraz bezstronność wykluczająca uprzedzenia rasowe, narodowościowe, wyznaniowe, polityczne, światopoglądowe lub wynikające z innych przyczyn.

§ 7.

Policjant powinien przestrzegać zasad poprawnego zachowania, kultury osobistej i dbać o schludny wygląd.

§ 8.

Wykonując zadania służbowe, policjant powinien dostosowywać swoje zachowanie do sytuacji i cech osób uczestniczących w zdarzeniu, w szczególności wieku, płci, narodowości i wyznania, a także uwzględniać uzasadnione potrzeby tych osób.

§ 9.

W trakcie wykonywania czynności służbowych policjant powinien zachować szczególną wrażliwość i takt w stosunku do ofiar przestępstwa lub innego zdarzenia, udzielać im możliwie wszechstronnej pomocy, a także dbać o zachowanie dyskrecji.

§ 10.

Zawiadamiając osobę o zamachu na jej dobra lub przekazując najbliższej rodzinie wiadomość dotyczącą osoby bliskiej, która stała się ofiarą przestępstwa lub innego zdarzenia, policjant powinien zachować takt.

§ 11.

Policjant jako funkcjonariusz publiczny powinien wystrzegać się korupcji w każdej postaci oraz zwalczać wszelkie jej przejawy.

§ 12.

Policjant nie może wykorzystywać swojego zawodu do celów prywatnych, a w szczególności nie może wykorzystywać informacji uzyskanych w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych ani uzyskiwać informacji do tych celów przy użyciu służbowych metod.

§ 13.

Policjant powinien zachować dyskrecję w odniesieniu do informacji mogących zaszkodzić społecznie pojętemu dobru służby lub dobremu imieniu osób uczestniczących w czynnościach podejmowanych przez policjanta.

§ 14.

Stosunek policjanta do innych policjantów powinien być oparty na przestrzeganiu zasad poprawnego zachowania, poszanowania godności, a także tolerancji w zakresie nienaruszającym porządku prawnego.

§ 15.

Policjant powinien w miarę możliwości udzielać pomocy innym policjantom w realizacji zadań służbowych oraz wspierać w rozwiązywaniu ich problemów osobistych.

§ 16.

Przełożony powinien dawać podwładnym przykład nienagannego zachowania, w szczególności nie powinien nadużywać stanowiska, funkcji, stopnia policyjnego w celu poniżenia podległego policjanta.

§ 17.

Przełożony powinien zapewnić podległym policjantom właściwe warunki wykonywania zadań i rozwoju zawodowego oraz dbać o atmosferę pracy i dobre stosunki międzyludzkie.

§ 18.

Kierując działaniami podległych policjantów, przełożony powinien wydawać jasne i zrozumiałe polecenia oraz inspirować i motywować ich do działania.

§ 19.

Przełożony, oceniając podległych policjantów, jest zobowiązany kierować się jasno określonymi i znanymi im kryteriami oraz sprawiedliwością i obiektywizmem.

§ 20.

Przełożony powinien wysłuchać podwładnego w sprawach zawodowych i osobistych oraz udzielić mu wsparcia bądź pomocy, z zachowaniem dyskrecji.

§ 21.

Policjant powinien rzetelnie wykonywać polecenia przełożonego oraz odnosić się do niego z szacunkiem.

§ 22.

Policjant powinien stale doskonalić i uzupełniać swoją wiedzę oraz umiejętności zawodowe, a także dbać o sprawność fizyczną.

§ 23.

Policjant powinien dbać o społeczny wizerunek Policji jako formacji, w której służy i podejmować działania służące budowaniu zaufania do niej.

§ 24.

Policjant nie powinien akceptować, tolerować ani lekceważyć zachowań policjantów naruszających prawo lub zasady etyki zawodowej.

DEFINICJE

Broń palna – należy przez to rozumieć broń palną bojową, o której mowa w ustawie z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2012 r. poz. 576);

Doprowadzanie – należy przez to rozumieć czynności podejmowane w celu przemieszczenia:

- osoby zatrzymanej, ujętej lub przymusowo doprowadzanej do właściwych organów lub instytucji w trybie i w przypadkach określonych w przepisach odrębnych,
- cudzoziemca pobranego ze strzeżonego ośrodka lub aresztu w celu wydalenia,
- cudzoziemca do granicy Rzeczypospolitej Polskiej albo od tej granicy do portu lotniczego albo morskiego państwa, do którego zostaje wydany, lub państwa, w którym następuje przekazanie tego cudzoziemca do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, na podstawie decyzji właściwego organu,
- cudzoziemca, któremu odmówiono wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy z wnioskiem o zapewnienie doprowadzenia tego cudzoziemca wystąpił przewoźnik;

Konwój – należy przez to rozumieć przemieszczanie osób lub mienia, w tym:

- osób pobranych z zakładu karnego, aresztu śledczego, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub policyjnej izby dziecka,
- osób skazanych lub tymczasowo aresztowanych przekazywanych na podstawie umów międzynarodowych,
- wartości pieniężnych lub innych przedmiotów wartościowych,
- broni, amunicji, materiałów lub środków niebezpiecznych, w tym materiałów wybuchowych, chemicznych lub radioaktywnych,
- uzbrojenia, urządzeń i sprzętu wojskowego,
- środków odurzających lub substancji psychotropowych,
- dokumentów lub materiałów zawierających informacje niejawne,

oraz zespół czynności realizowanych w związku z tym przemieszczaniem przez policjanta do używania lub wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej;

Obezwładnienie – należy przez to rozumieć pozbawienie swobody ruchów lub spowodowanie odwracalnej, krótkotrwałej dysfunkcji kończyn lub zmysłów w celu wyeliminowania zagrożenia ze strony osoby lub zwierzęcia lub przełamania oporu osoby niepodporządkowującej się poleceniom wydawanym na podstawie prawa;

Pododdział zwarty – należy przez to rozumieć zorganizowaną, jednolicie dowodzoną grupę funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Służby Więziennej lub żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, wykonującą działania prewencyjne w razie zagrożenia lub zakłócenia bezpieczeństwa albo porządku publicznego;

Użycie środka przymusu bezpośredniego – należy przez to rozumieć zastosowanie środka przymusu bezpośredniego wobec osoby;

Użycie broni palnej – należy przez to rozumieć oddanie strzału w kierunku osoby z zastosowaniem amunicji penetracyjnej;

Ważne obiekty, urządzenia lub obszary – należy przez to rozumieć podlegające ochronie:

- obiekty, urządzenia lub obszary:
  - istotne dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, nienaruszalności granicy państwowej, bezpieczeństwa ruchu kolejowego, gospodarki lub kultury narodowej,
  - centralnych organów państwowych, wymiaru sprawiedliwości, kontroli skarbowej, przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych albo organizacji międzynarodowych,
  - podlegające ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712, z późn. zm.) lub ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia,
- obiekty ujęte w jednolitym wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej, sporządzonym na podstawie art. 5b ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. Nr 89, poz. 590, z późn. zm.), oraz wchodzące w ich skład i powiązane z nimi systemy;

Wykorzystanie środka przymusu bezpośredniego – należy przez to rozumieć zastosowanie środka przymusu bezpośredniego wobec zwierzęcia albo zastosowanie go w celu zatrzymania, zablokowania lub unieruchomienia pojazdu lub pokonania przeszkody;

Wykorzystanie broni palnej – należy przez to rozumieć oddanie strzału z zastosowaniem amunicji penetracyjnej w kierunku zwierzęcia, przedmiotu lub w innym kierunku niestwarzającym zagrożenia dla osoby.

TRYB POSTĘPOWANIA PRZED UŻYCIEM LUB WYKORZYSTANIEM ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO

Środków przymusu bezpośredniego można użyć po uprzednim bezskutecznym wezwaniu osoby do zachowania się zgodnego z prawem oraz po uprzedzeniu jej o zamiarze użycia tych środków.

W przypadku gdy występuje bezpośrednio zagrożenie życia, zdrowia lub wolności policjanta lub innej osoby, odstępuje się od wezwania osoby do zachowania się zgodnego z prawem oraz uprzedzenia jej o zamiarze użycia środków przymusu bezpośredniego.

Środków przymusu bezpośredniego używa się lub wykorzystuje się je w sposób niezbędny do osiągnięcia celów tego użycia lub wykorzystania, proporcjonalnie do stopnia zagrożenia, wybierając środek o możliwie jak najmniejszej dolegliwości.

Środków przymusu bezpośredniego używa się lub wykorzystuje się je w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę.

Od użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego należy odstąpić, gdy cel ich użycia lub wykorzystania został osiągnięty.

Środków przymusu bezpośredniego używa się lub wykorzystuje się je z zachowaniem szczególnej ostrożności, uwzględniając ich właściwości, które mogą stanowić zagrożenie życia lub zdrowia policjanta lub innej osoby.

W przypadku gdy uzasadniają to okoliczności zdarzenia, policjant może użyć jednocześnie więcej niż jednego środka przymusu bezpośredniego lub wykorzystać jednocześnie więcej niż jeden taki środek, na zasadach określonych w *ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*.

Wobec kobiet o widocznej ciąży, osób, których wygląd wskazuje na wiek do 13 lat, oraz osób o widocznej niepełnosprawności policjant może użyć wyłącznie siły fizycznej w postaci technik obezwładnienia.

W przypadku, gdy zachodzi konieczność odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie lub zdrowie policjanta lub innej osoby, a użycie siły fizycznej wobec kobiet o widocznej ciąży, osób, których wygląd wskazuje na wiek do 13 lat, oraz osób o widocznej niepełnosprawności, jest niewystarczające lub niemożliwe, policjant może użyć innych środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej.

Użycie środka przymusu bezpośredniego w powyższej sytuacji, następuje z uwzględnieniem jego właściwości oraz stanu osoby, wobec której ma być użyty.

KATALOG ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO – UŻYWANYCH LUB WYKORZYSTYWANYCH PRZEZ FUNKCJONARIUSZA POLICJI

Środkami przymusu bezpośredniego są:

- 1) siła fizyczna w postaci technik:
  - a) transportowych,
  - b) obrony,
  - c) ataku,
  - d) obezwładnienia;
- 2) kajdanki:
  - a) zakładane na ręce,
  - b) zakładane na nogi,
  - c) zespolone;
- 3) kaftan bezpieczeństwa;
- 4) pas obezwładniający;
- 5) siatka obezwładniająca;
- 6) kask zabezpieczający;
- 7) pałka służbowa;
- 8) wodne środki obezwładniające;
- 9) pies służbowy;
- 10) koń służbowy;
- 11) pociski niepenetracyjne;
- 12) chemiczne środki obezwładniające w postaci:
  - a) ręcznych miotaczy substancji obezwładniających,
  - b) plecakowych miotaczy substancji obezwładniających,
  - c) granatów łzawiących,
  - d) innych urządzeń przeznaczonych do miotania środków obezwładniających;
- 13) przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej;
- 14) kolczatka drogowa i inne środki służące do zatrzymywania oraz unieruchamiania pojazdów mechanicznych;
- 15) pojazdy służbowe;
- 16) środki przeznaczone do pokonywania zamknięć budowlanych i innych przeszkód, w tym materiały wybuchowe;
- 17) środki pirotechniczne o właściwościach ogłuszających lub olśniewających.

PREWENCYJNE UŻYCIĘ ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO

W celu zapobieżenia ucieczce osoby ujętej, doprowadzanej, zatrzymanej, konwojowanej lub osoby pozbawionej wolności, a także w celu zapobieżenia objawom agresji lub autoagresji tych osób, policjant może użyć prewencyjnie środków przymusu bezpośredniego w postaci:

- 1) siły fizycznej w postaci technik transportowych;
- 2) kajdanek;
- 3) kaftana bezpieczeństwa;
- 4) pasa obezwładniającego;
- 5) kasku zabezpieczającego.

W przypadku prewencyjnego użycia, kajdanki można założyć na ręce trzymane z przodu.

W przypadku prewencyjnego użycia środków przymusu bezpośredniego policjant nie wzywa osoby do zachowania się zgodnego z prawem oraz nie uprzedza jej o zamiarze użycia tych środków gdy zwłoka groziłaby niebezpieczeństwem dla dobra chronionego prawem.

PRZYPADKI UŻYCIA LUB WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO

SIŁA FIZYCZNA

Sily fizycznej można użyć lub wykorzystać ją w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez policjanta poleceniem;
- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez policjanta;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania biernego oporu;
- pokonania czynnego oporu;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do autoagresji.

Używając siły fizycznej lub wykorzystując siłę fizyczną, nie zadaje się uderzeń, chyba że policjant działa w celu odparcia zamachu na życie lub zdrowie własne lub innych osób albo na mienie lub przeciwdziała ucieczce.

KAJDANKI

Kajdanek można użyć w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez policjanta poleceniem;
- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez policjanta;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania czynnego oporu;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do autoagresji.

Kajdanek można użyć także na polecenie sądu lub prokuratora.

Kajdanek używa się w celu częściowego unieruchomienia kończyn.

Kajdanki zakłada się na ręce trzymane z tyłu.

Kajdanek zespolonych lub kajdanek zakładanych na nogi można użyć wyłącznie wobec osób:

- agresywnych;
- zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z użyciem broni palnej, materiałów wybuchowych lub innego niebezpiecznego narzędzia lub przestępstwa, o którym mowa w art. 115 § 20 (przestępstwo o charakterze terrorystycznym) , art. 148 (zabójstwo) lub art. 258 (udział w zorganizowanej grupie przestępczej, kierowanie zorganizowaną grupą przestępczą) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- pozbawionych wolności.

Kajdanek zakładanych na nogi używa się równocześnie z kajdankami zakładanymi na ręce.

W przypadku prewencyjnego użycia kajdanek lub gdy w ocenie policjanta prawdopodobieństwo podjęcia próby ucieczki, stawiania czynnego oporu lub wystąpienia zachowania mogącego zagrażać życiu, zdrowiu lub mieniu jest nieznaczne, **kajdanki można założyć na ręce trzymane z przodu.**

KAFTAN BEZPIECZEŃSTWA, PAS OBEZWŁADNIAJĄCY

Kaftana bezpieczeństwa lub pasa obezwładniającego używa się, jeżeli użycie innych środków przymusu bezpośredniego jest niemożliwe albo może okazać się nieskuteczne, w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez policjanta;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania czynnego oporu;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do autoagresji.

Kaftana bezpieczeństwa lub pasa obezwładniającego jednoczęściowego używa się w celu unieruchomienia rąk.

Pasa obezwładniającego wieloczęściowego używa się w celu unieruchomienia osoby.

Użycie kaftana bezpieczeństwa lub pasa obezwładniającego nie może utrudniać oddychania lub tamować obiegu krwi.

W przypadku użycia kaftana bezpieczeństwa lub pasa obezwładniającego w stosunku do nieletniego lub kobiety o widocznej ciąży, osobie tej należy niezwłocznie zapewnić pomoc medyczną, a dalsze użycie tych środków uzależnia się od opinii osoby udzielającej tej pomocy.

KASK ZABEZPIECZAJĄCY

Kasku zabezpieczającego można użyć w przypadku przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do autoagresji.

Kasku zabezpieczającego używa się w celu zapobieżenia samookaleczeniu głowy, po uprzednim założeniu pasa obezwładniającego jednoczęściowego lub kaftana bezpieczeństwa albo kajdanek na ręce trzymane z tyłu.

Decyzję o użyciu lub wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego, w postaci:

- kaftana bezpieczeństwa;
- pasa obezwładniającego;
- kasku zabezpieczającego,

podejmuje:

- kierownik jednostki organizacyjnej Policji albo osoby przez niego upoważnione, a w razie ich nieobecności – dyżurny jednostki,
- podczas konwoju, doprowadzenia lub wykonywania innych zadań służbowych przez grupę funkcjonariuszy – dowódca konwoju lub grupy funkcjonariuszy wykonującej doprowadzenie lub inne zadania służbowe.

SIATKA OBEZWŁADNIAJĄCA

Siatki obezwładniające można użyć lub ją wykorzystać, jeżeli użycie innych środków przymusu bezpośredniego jest niemożliwe albo może okazać się nieskuteczne, w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą.

Siatki obezwładniające używa się w celu unieruchomienia osoby lub wykorzystuje się ją w celu unieruchomienia zwierzęcia.

Siatkę obezwładniającą miota się z broni palnej albo innych urządzeń albo zarzuca się ją ręcznie.

PAŁKA SŁUŻBOWA

Pałki służbowej można użyć lub wykorzystać ją w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez policjanta poleceniem;
- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez policjanta;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania czynnego oporu.

Pałki służbowej nie stosuje się wobec osób, w stosunku do których użyto kajdanek, kaftana bezpieczeństwa, pasa obezwładniającego, siatki obezwładniającej oraz obezwładnionych wskutek użycia przedmiotu przeznaczonego do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej – z wyjątkiem dźwigni transportowych stosowanych przy użyciu pałki służbowej.

Pałki służbowej używa się do obezwładnienia osoby przez zadanie bólu fizycznego lub do zablokowania kończyn albo wykorzystuje się ją w celu obezwładnienia zwierzęcia.

Pałką służbową nie zadaje się uderzeń i pchnięć w głowę, szyję, brzuch i nieumięśnione oraz szczególnie wrażliwe części ciała, z wyjątkiem sytuacji gdy zachodzi konieczność odparcia zamachu stwarzającego bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia policjanta lub innej osoby.

WODNE ŚRODKI OBEZWŁADNIAJĄCE

Wodnych środków obezwładniających można użyć lub je wykorzystać przez zastosowanie urządzeń do tego przeznaczonych, w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez policjanta poleceniem;
- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- pokonania biernego oporu;
- pokonania czynnego oporu.

Wodnych środków obezwładniających używa się w celu krótkotrwałego obezwładnienia osoby lub wykorzystuje się je w celu krótkotrwałego obezwładnienia zwierzęcia.

Wodnych środków obezwładniających można użyć także z dodatkiem środka łzawiącego lub barwiącego.

Decyzję o użyciu lub wykorzystaniu wodnych środków obezwładniających podejmuje Komendant Główny Policji, właściwy miejscowo komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji albo osoby przez nich upoważnione.

PIES SŁUŻBOWY

Psa służbowego można użyć w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez policjanta;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania czynnego oporu.

Psa służbowego używa się, gdy ma założony kaganiec, chyba że:

- został wytresowany do działania bez kagańca;
- użycie psa służbowego służy do:

- odparcia zamachu na życie lub zdrowie policjanta lub innej osoby,
- wykonywania czynności służbowych wobec osób, w stosunku do których użycie broni palnej jest dopuszczalne w przypadku:
  - 1) konieczności odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na:
    - a) życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
    - b) ważne obiekty, urządzenia lub obszary albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
    - c) mienie, który stwarza jednocześnie bezpośrednie zagrożenie życia, zdrowia lub wolności policjanta lub innej osoby, albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu;
  - 2) konieczności przeciwstawienia się osobie:
    - a) niepodporządkowującej się wezwaniu do natychmiastowego porzucenia broni, materiału wybuchowego lub innego niebezpiecznego przedmiotu, którego użycie może zagrozić życiu, zdrowiu lub wolności policjanta lub innej osoby,
    - b) która usiłuje bezprawnie odebrać broń palną policjantowi lub innej osobie uprawnionej do jej posiadania;
  - 3) bezpośredniego pościgu za osobą, wobec której:
    - a) użycie broni palnej było dopuszczalne w przypadkach określonych w pkt 1 lit. a–c i pkt 2,
    - b) istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła przestępstwo, o którym mowa w art. 115 § 20 (przestępstwo o charakterze terrorystycznym), art. 148 (zabójstwo), art. 156 § 1 (ciężkie uszkodzenie ciała), art. 163–165 (sprowadzenie katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego), art. 197 (zgwałcenie, doprowadzenie do innej czynności seksualnej), art. 252 (branie lub przetrzymywanie zakładnika) i art. 280–282 (rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny.

KOŃ SŁUŻBOWY

Konia służbowego można użyć w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- pokonania biernego oporu;
- pokonania czynnego oporu.

Konia służbowego używa się do kontroli przemieszczania się grupy osób, wykorzystując jego masę.

POCISKI NIEPENETRACYJNE

Pocisków niepenetracyjnych miotanych z broni palnej lub urządzeń do tego przeznaczonych można użyć lub wykorzystać je w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania czynnego oporu.

W przypadku zbiorowego zakłócenia porządku publicznego użycie pocisków niepenetracyjnych poprzedza się strzałem ostrzegawczym lub salwą ostrzegawczą w bezpiecznym kierunku, z wyjątkiem sytuacji, gdy miałyby to nastąpić w pomieszczeniach, obiektach aresztu śledczego, zakładu karnego, strzeżonego ośrodka lub aresztu w celu wydalenia.

Pocisków niepenetracyjnych używa się w celu obezwładnienia osób lub wykorzystuje się w celu obezwładnienia zwierzęcia przez zadanie bólu fizycznego, przy czym nie celuje się w głowę lub szyję.

CHEMICZNE ŚRODKI OBEZWŁADNIAJĄCE

Chemicznych środków obezwładniających w postaci ręcznych miotaczy substancji obezwładniających, plecakowych miotaczy substancji obezwładniających, granatów łzawiących oraz innych urządzeń przeznaczonych do miotania środków obezwładniających można użyć lub wykorzystać je w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez policjanta poleceniem;
- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;

- ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez policjanta;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania biernego oporu;
- pokonania czynnego oporu.

Chemicznych środków obezwładniających używa się lub wykorzystuje się je w celu krótkotrwałego zakłócenia orientacji przestrzennej lub obezwładnienia.

Chemicznych środków obezwładniających nie używa się wobec osób, w stosunku do których użyto kajdanek, kaftana bezpieczeństwa, pasa obezwładniającego, siatki obezwładniającej lub przedmiotu przeznaczonego do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

Decyzję o użyciu lub wykorzystaniu chemicznych środków obezwładniających w postaci: plecakowych miotaczy substancji obezwładniających, granatów łzawiących, innych urządzeń przeznaczonych do miotania środków obezwładniających podejmuje Komendant Główny Policji, właściwy miejscowo komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji albo osoby przez nich upoważnione.

PRZEDMIOTY PRZEZNACZONE DO OBEZWŁADNIANIA OSÓB ZA POMOCĄ ENERGII ELEKTRYCZNEJ

Przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej można użyć lub wykorzystać je w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania czynnego oporu.

Przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej używa się w celu krótkotrwałego obezwładnienia osoby lub wykorzystuje się w celu krótkotrwałego obezwładnienia zwierzęcia, jeżeli użycie innych środków przymusu bezpośredniego jest niemożliwe albo może okazać się nieskuteczne.

Przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej nie używa się wobec osób, w stosunku do których użyto kajdanek, kaftana bezpieczeństwa, pasa obezwładniającego, siatki obezwładniającej.

Używając przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, nie celuje się w głowę.

KOLCZATKA DROGOWA I INNE ŚRODKI SŁUŻĄCE DO ZATRZYMYWANIA ORAZ UNIERUCHAMIANIA POJAZDÓW MECHANICZNYCH

Kolczatkę drogową i inne środki służące do zatrzymywania oraz unieruchamiania pojazdów mechanicznych można wykorzystać w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą.

Do powyższych środków, nie zalicza się kolczatek drogowych połączonych z gruntem oraz zintegrowanych ze szlabanem, a także innych przedmiotów umożliwiających zatrzymywanie pojazdów wykorzystywanych na obszarach i w obiektach podlegających ochronie.

Kolczatkę drogową i inne środki służące do zatrzymywania oraz unieruchamiania pojazdów mechanicznych, wykorzystuje umundurowany policjant w celu zatrzymania pojazdu albo unieruchomienia zatrzymanego pojazdu, gdy zachodzi obawa oddalenia się go z miejsca zatrzymania.

Wykorzystanie powyższych środków, w celu zatrzymania pojazdu poprzedza się:

- sygnałem do zatrzymania pojazdu danym przez umundurowanego policjanta w sposób zrozumiały i widoczny dla kierującego zatrzymywanym pojazdem;
- wstrzymaniem ruchu drogowego w obu kierunkach w odległości nie mniejszej niż 100 m od kolczatki drogowej i innych środków służących do zatrzymywania oraz unieruchamiania pojazdów mechanicznych.

W przypadku blokowania drogi oznakowanym pojazdem służbowym można odstąpić od wstrzymania ruchu drogowego.

Kolczatki drogowej nie wykorzystuje się w celu zatrzymania pojazdu jednośladowego.

POJAZD SŁUŻBOWY

Pojazd służbowy można wykorzystać w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą,

jeżeli porusza się jako:

- pojazd uprzywilejowany, w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137 i 1448);
- pojazd służbowy jadący w kolumnie pojazdów uprzywilejowanych.

Pojazd służbowy wykorzystuje się w celu zatrzymania lub zablokowania innego pojazdu albo pokonania przeszkody.

ŚRODKI PRZEZNACZONE DO POKONYWANIA ZAMKNIĘĆ BUDOWLANYCH I INNYCH PRZESZKÓD, W TYM MATERIAŁY WYBUCHOWE

Środki przeznaczone do pokonywania zamknięć budowlanych i innych przeszkód, w tym materiały wybuchowe, można wykorzystać w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego

z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez policjanta;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do autoagresji.

Środki przeznaczone do pokonywania zamknięć budowlanych i innych przeszkód wykorzystuje się w celu umożliwienia policjantom wejścia do pomieszczeń lub innych miejsc, jeżeli:

- użycie lub wykorzystanie innych środków przymusu bezpośredniego mogłoby powodować zagrożenie życia lub zdrowia policjanta lub innej osoby lub

- wejście policjantów do pomieszczeń lub innych miejsc jest niemożliwe bez wykorzystania tych środków.

ŚRODKI PIROTECHNICZNE O WŁAŚCIWOŚCIACH OGŁUSZAJĄCYCH LUB OLŚNIEWAJĄCYCH

Środków pirotechnicznych o właściwościach ogłuszających lub olśniewających można użyć w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez policjanta;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do autoagresji.

Do środków pirotechnicznych o właściwościach ogłuszających lub olśniewających zalicza się w szczególności granaty hukowo-błyskowe, także z zawartością gazu łzawiącego, petardy oraz granaty dymne.

Środków pirotechnicznych o właściwościach ogłuszających lub olśniewających używa się w celu poprawy bezpieczeństwa podczas wykonywania ustawowych zadań przez policjanta, w warunkach stwarzających szczególne zagrożenie życia lub zdrowia policjanta lub innej osoby.

Środki pirotechniczne o właściwościach ogłuszających lub olśniewających służą do ograniczania możliwości działania osób zatrzymywanych przez krótkotrwałe zakłócenie ich orientacji przestrzennej lub odwrócenie ich uwagi od działań policjantów, gdy istnieje podejrzenie, że osoby te będą stawiać intensywny opór.

UŻYCIĘ ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO WOBEC NIELETNIEGO UMIESZCZONEGO W POLICYJNEJ IZBIE DZIECKA

Wobec nieletniego doprowadzonego do policyjnej izby dziecka, w przypadku:

- wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez policjanta poleceniem;
- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania biernego oporu;
- pokonania czynnego oporu;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym do autoagresji,

policjant może użyć środków przymusu bezpośredniego w postaci:

- 1) siły fizycznej w postaci technik:
  - transportowych,
  - obrony,
  - ataku,
  - obezwładnienia;
- 2) kajdanek:
  - zakładanych na ręce,
  - zakładanych na nogi;
- 3) kaftana bezpieczeństwa;
- 4) pasa obezwładniającego;
- 5) kasku zabezpieczającego;
- 6) pałki służbowej;
- 7) chemicznych środków obezwładniających w postaci ręcznych miotaczy substancji obezwładniających;
- 8) przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

W przypadku użycia środka przymusu bezpośredniego wobec nieletniego umieszczonego w policyjnej izbie dziecka policjant każdorazowo przekazuje przełożonemu notatkę, niezależnie od rodzaju i skutku użycia środka przymusu bezpośredniego.

O użyciu środków przymusu bezpośredniego wobec nieletniego umieszczonego w policyjnej izbie dziecka kierownik izby powiadamia sędziego rodzinnego sprawującego nadzór nad wykonywaniem czynności, o których mowa w art. 37, art. 39 i art. 40 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2000 r. Nr 33, poz. 178, z późn. zm.), a w przypadku art. 40a tej ustawy, powiadamia sąd rodzinny, na obszarze właściwości którego znajduje się policyjna izba dziecka.

WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO WOBEC ZWIERZĄT

Wobec zwierzęcia, którego zachowanie zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu policjanta lub innej osoby można wykorzystać środki przymusu bezpośredniego w postaci:

- 1) siły fizycznej w postaci technik:
  - obrony,
  - ataku,
  - obezwładnienia;
- 2) siatki obezwładniającej;
- 3) pałki służbowej;
- 4) wodnych środków obezwładniających;
- 5) pocisków niepenetracyjnych;
- 6) chemicznych środków obezwładniających w postaci:
  - ręcznych miotaczy substancji obezwładniających,
  - plecakowych miotaczy substancji obezwładniających,
  - granatów łzawiących,
  - innych urządzeń przeznaczonych do miotania środków obezwładniających;
- 7) przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

POSTĘPOWANIE PO UŻYCIU LUB WYKORZYSTANIU ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO

W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby, policjant udziela jej niezwłocznie pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zapewnia wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe.

Policjant może odstąpić od udzielenia pierwszej pomocy, w przypadku gdy zachodzi jedna z następujących okoliczności:

- udzielenie tej pomocy może zagrozić życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu policjanta lub innej osoby;
- udzielenie tej pomocy spowodowałoby konieczność zaniechania przez policjanta czynności ochronnych wobec osób, ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów lub w ramach konwoju lub doprowadzenia;
- udzielenie pomocy osobie poszkodowanej zostało zapewnione przez inne osoby lub podmioty zobowiązane do jej udzielenia.

W przypadku odstąpienia od udzielenia pierwszej pomocy lub gdy osoba poszkodowana sprzeciwia się udzieleniu tej pomocy policjant zapewnia wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe.

Policjant nie może odstąpić od zapewnienia udzielenia medycznych czynności ratunkowych kobiecie ciężarnej, wobec której użyto środków przymusu bezpośredniego.

W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo nastąpiła jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia, policjant:

- zabezpiecza miejsce zdarzenia, także przed dostępem osób postronnych;
- ustala świadków zdarzenia;
- powiadamia o zdarzeniu właściwego przełożonego lub osobę pełniącą służbę dyżurną.

Od zabezpieczenia miejsca zdarzenia, także przed dostępem osób postronnych oraz od ustalania świadków zdarzenia można odstąpić, w przypadku gdy:

- zagroziłoby to życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu policjanta lub innej osoby;
- spowodowałoby to konieczność zaniechania przez policjanta czynności ochronnych wobec osób, ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów lub w ramach konwoju lub doprowadzenia,

do czasu ustania tego zagrożenia lub tej konieczności.

W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego wystąpiły objawy uzasadniające konieczność udzielenia osobie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub medycznych czynności ratunkowych albo nastąpiła śmierć tej osoby lub wyrządzona została szkoda w mieniu znacznej wartości, właściwy przełożony lub osoba pełniąca służbę dyżurną niezwłocznie:

- zapewnia w razie potrzeby wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe osobom poszkodowanym;
- zapewnia zabezpieczenie śladów i dowodów użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- powiadamia właściwego miejscowo prokuratora.

Ponadto, do obowiązków przełożonego należy:

- ustalenie, czy użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zgodnie z prawem;
- niezwłoczne powiadomienie właściwego przełożonego.

DOKUMENTOWANIE UŻYCIA I WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO

Policjant dokumentuje w notatce użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego.

Policjant przekazuje notatkę przełożonemu w przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego – gdy skutkiem tego użycia lub wykorzystania było zranienie osoby lub wystąpienie innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia.

W przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, którego skutkiem było zranienie osoby lub wystąpienie innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia, notatka zawiera:

- 1) służbowe dane identyfikacyjne policjanta;
- 2) określenie czasu i miejsca użycia środków przymusu bezpośredniego;
- 3) następujące dane osoby, wobec której użyto środków przymusu bezpośredniego:
  - a) imię i nazwisko,
  - b) serię i numer dokumentu tożsamości,
  - c) datę urodzenia,
- 4) określenie celu użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 5) informację o przyczynie użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 6) określenie użytych lub wykorzystanych środków przymusu bezpośredniego i sposób ich użycia;
- 7) opis czynności zrealizowanych przed użyciem lub wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego po użyciu lub wykorzystaniu tych środków;
- 8) opis skutków użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 9) informację o udzieleniu pierwszej pomocy i jej zakresie lub zapewnieniu wezwania kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe;
- 10) następujące dane ustalonych świadków zdarzenia:
  - a) imię i nazwisko oraz serię i numer dokumentu tożsamości albo,
  - b) służbowe dane identyfikacyjne, jeżeli świadkiem zdarzenia był policjant;
- 11) podpis policjanta.

Policjant może ograniczyć dokumentowanie do zapisu w notatniku służbowym, w przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środka przymusu bezpośredniego nie doszło do:

- **zranienia osoby;**
- **nie wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmierci;**
- **zranienia albo śmierci zwierzęcia;**
- **zniszczenia mienia.**

Natomiast w przypadku konieczności sporządzenia notatki, notatka zawiera:

- 1) służbowe dane identyfikacyjne policjanta;
- 2) określenie czasu i miejsca użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 3) następujące dane osoby, wobec której użyto środków przymusu bezpośredniego:
  - a) imię i nazwisko,
  - b) serię i numer dokumentu tożsamości,
  - c) datę urodzenia;
- 4) określenie celu użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 5) informację o przyczynie użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 6) określenie użytych lub wykorzystanych środków przymusu bezpośredniego i sposób ich użycia;
- 7) podpis policjanta.

Jeżeli uzyskanie danych personalnych osoby, wobec której użyto środek przymusu bezpośredniego, było niemożliwe w notatce podaje się przyczyny ich nieumieszczenia.

UŻYCIE LUB WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO PRZEZ PODODDZIAŁ ZWARTY

Zgody na użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty udziela Komendant Główny Policji, właściwy miejscowo komendant wojewódzki (Stołeczny) albo osoby przez nich upoważnione;

W przypadku gdy zwłoka w użyciu lub wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego groziłaby bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia policjanta, innej osoby lub mienia lub niebezpieczeństwem zamachu na ważne obiekty, urządzenia lub obszary – zgody na użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego może udzielić także dowódca pododdziału zwartego.

Użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty następuje na rozkaz dowódcy tego pododdziału.

Bezpośrednio przed wydaniem rozkazu użycia środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty jego dowódca wzywa do zachowania zgodnego z prawem, w szczególności do porzucenia broni lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu lub do zaniechania stosowania przemocy, a następnie uprzedza o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego w przypadku niepodporządkowania się temu wezwaniu.

W przypadku braku możliwości nawiązania kontaktu z dowódcą lub w sytuacji zagrażającej życiu lub zdrowiu policjanta lub innej osoby policjant wchodzący w skład pododdziału zwartego może użyć środków przymusu bezpośredniego lub wykorzystać te środki na ogólnych zasadach określonych w ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Zaprzestanie użycia środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty następuje na rozkaz dowódcy lub niezwłocznie po osiągnięciu zamierzonego celu.

W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty:

- 1) nastąpiło zranienie osoby;
  - 2) wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby;
  - 3) nastąpiła śmierć osoby;
  - 4) nastąpiło zniszczenie mienia;
  - 5) nastąpiło zranienie lub śmierć zwierzęcia;
- właściwy przełożony lub osoba pełniąca służbę dyżurną niezwłocznie:
- 1) zapewnia w razie potrzeby wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe osobom poszkodowanym;
  - 2) zapewnia zabezpieczenie śladów i dowodów użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego.

W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego wystąpiły objawy uzasadniające konieczność udzielenia osobie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub medycznych czynności ratunkowych albo nastąpiła śmierć tej osoby lub wyrządzona została szkoda w mieniu znacznej wartości - przełożony lub osoba pełniąca służbę dyżurną powiadamia o zdarzeniu, właściwego miejscowo prokuratora.

Ponadto, do obowiązków przełożonego należy:

- ustalenie, czy użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zgodnie z prawem;
- niezwłoczne powiadomienie właściwego przełożonego.

Jeżeli w przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty:

- 1) nastąpiło zranienie osoby;
- 2) wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby;
- 3) nastąpiła śmierć osoby;
- 4) nastąpiło zniszczenie mienia,

dowódca niezwłocznie powiadamia organ lub osobę, która udzieliła zgody na użycie środków przymusu bezpośredniego, albo osobę pełniącą służbę dyżurną, a w przypadku, samodzielnej decyzji o użyciu środków przymusu bezpośredniego dowódca pododdziału zwanego powiadamia Komendanta Głównego Policji, właściwego miejscowo komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) albo osoby przez nich upoważnione.

Broń palna nie może być użyta lub wykorzystana przez pododdział zwarty

(Nie dotyczy przepisów zawartych w ustawie z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym)

Policjant wchodzący w skład pododdziału zwanego może użyć broń palną lub ją wykorzystać, na zasadach określonych w ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, wyłącznie w sytuacji zagrażającej życiu lub zdrowiu policjanta lub innej osoby.

DOKUMENTOWANIE UŻYCIA I WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO PRZEZ PODODDZIAŁ ZWARTY

W przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty, dowódca pododdziału zwanego sporządza notatkę, która zawiera:

- 1) służbowe dane identyfikacyjne dowódcy pododdziału zwanego;
- 2) określenie czasu i miejsca użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 3) następujące dane osoby, wobec której użyto środków przymusu bezpośredniego:
  - a) imię i nazwisko,
  - b) serię i numer dokumentu tożsamości,
  - c) datę urodzenia,
  - d) w przypadku osoby osadzonej w zakładzie karnym albo areszcie śledczym – dane, o których mowa w lit. a i c, oraz imię ojca;
- 4) informację o przyczynie użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 5) określenie użytych lub wykorzystanych środków przymusu bezpośredniego i sposób ich użycia;
- 6) opis skutków użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego
- 7) następujące dane ustalonych świadków zdarzenia:
  - a) imię i nazwisko oraz serię i numer dokumentu tożsamości albo
  - b) służbowe dane identyfikacyjne, jeżeli świadkiem zdarzenia był policjant;
- 8) podpis dowódcy pododdziału zwanego.

Ponadto, dowódca pododdziału zwanego uwzględnia w notatce:

- 1) informację o organie lub osobie, która udzieliła zgody na użycie tych środków;
- 2) opis postępowania poprzedzającego użycie lub wykorzystanie tych środków;
- 3) określenie sposobu realizacji działań podjętych w sytuacji, gdy wszelka zwłoka w użyciu lub wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego groziłaby bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia policjanta lub innej osoby, mienia lub niebezpieczeństwem dokonania zamachu na ważne obiekty, urządzenia lub obszary;
- 4) informację o liczebności pododdziału zwanego.

BROŃ PALNA

TRYB POSTĘPOWANIA PRZED UŻYCIEM LUB WYKORZYSTANIEM BRONI PALNEJ

Broń palną używa się lub wykorzystuje się ją wyłącznie w sytuacji, jeżeli użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego:

- okazało się niewystarczające do osiągnięcia celów tego użycia lub wykorzystania lub
- nie jest możliwe ze względu na okoliczności zdarzenia.

Broń palną używa się lub wykorzystuje w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę.

Od użycia lub wykorzystania broni palnej należy odstąpić, gdy cel jej użycia lub wykorzystania został osiągnięty.

Podejmując decyzję o użyciu lub wykorzystaniu broni palnej, należy postępować ze szczególną rozwagą i traktować jej użycie jako środek ostateczny.

Wobec kobiet o widocznej ciąży, osób, których wygląd wskazuje na wiek do 13 lat, oraz osób o widocznej niepełnosprawności policjant może użyć wyłącznie siły fizycznej w postaci technik obezwładnienia.

W przypadku, gdy zachodzi konieczność odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie lub zdrowie policjanta lub innej osoby, a użycie siły fizycznej wobec kobiet o widocznej ciąży, osób, których wygląd wskazuje na wiek do 13 lat, oraz osób o widocznej niepełnosprawności, jest niewystarczające lub niemożliwe, policjant może użyć innych środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej.

PROCEDURA PEŁNA PRZED UŻYCIEM BRONI PALNEJ

Przed użyciem broni palnej policjant podejmuje następujące działania:

1. Identyfikuje swoją służbę okrzykiem „POLICJA!”
2. Wzywa osobę do zachowania zgodnego z prawem, a w szczególności do:
  - a) natychmiastowego porzucenia broni lub innego niebezpiecznego przedmiotu, którego użycie może zagrozić życiu, zdrowiu lub wolności policjanta lub innej osoby,
  - b) zaniechania ucieczki,
  - c) odstąpienia od użycia przemocy.
3. W przypadku niepodporządkowania się powyższym wezwaniom policjant uprzedza o użyciu broni palnej okrzykiem: „STÓJ, BO STRZELAM!”, a jeżeli wezwanie to okaże się nieskuteczne, oddaje strzał ostrzegawczy w bezpiecznym kierunku.

PROCEDURA SKRÓCONA PRZED UŻYCIEM BRONI PALNEJ

Od procedury pełnej lub jej poszczególnych elementów, w szczególności od oddania strzału ostrzegawczego, można odstąpić, jeżeli ich zrealizowanie groziłoby bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia policjanta lub innej osoby.

Przed rozpoczęciem konwoju lub doprowadzenia policjant uprzedza osobę pozbawioną wolności, w stosunku do której możliwe jest użycie broni palnej w przypadku konieczności ujęcia lub udaremnienia ucieczki osoby zatrzymanej, tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności, jeżeli:

- ucieczka tej osoby stwarza zagrożenie życia lub zdrowia policjanta lub innej osoby;
- istnieje uzasadnione podejrzenie, że osoba ta może użyć materiałów wybuchowych, broni palnej lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu;
- pozbawienie wolności nastąpiło w związku z uzasadnionym podejrzeniem lub stwierdzeniem popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 115 § 20 (przestępstwo o charakterze terrorystycznym), art. 148 (zabójstwo), art. 156 § 1 (ciężkie uszkodzenie ciała), art. 163–165 (sprowadzenie katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego), art. 197 (zgwałcenie, doprowadzenie do innej czynności seksualnej), art. 252 (branie lub przetrzymywanie zakładnika) i art. 280–282 (rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,

o możliwości użycia w stosunku do niej broni palnej w przypadku podjęcia przez nią próby ucieczki.

PRZYPADKI UŻYCIA BRONI PALNEJ

Broni palnej można użyć, gdy zaistnieje co najmniej jeden z następujących przypadków:

- 1) konieczność odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na:
  - a) życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
  - b) ważne obiekty, urządzenia lub obszary albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
  - c) mienie, który stwarza jednocześnie bezpośrednie zagrożenie życia, zdrowia lub wolności policjanta lub innej osoby, albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
- d) **nie dotyczy Policji**,
  - e) bezpieczeństwo konwoju lub doprowadzenia;
- 2) konieczność przeciwstawienia się osobie:
  - a) niepodporządkowującej się wezwaniu do natychmiastowego porzucenia broni, materiału wybuchowego lub innego niebezpiecznego przedmiotu, którego użycie może zagrozić życiu, zdrowiu lub wolności policjanta lub innej osoby,
  - b) która usiłuje bezprawnie odebrać broń palną policjantowi lub innej osobie uprawnionej do jej posiadania;
- 3) bezpośredni pościg za osobą, wobec której:
  - a) użycie broni palnej było dopuszczalne w przypadkach określonych w pkt 1 lit. a–c i pkt 2,
  - b) istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła przestępstwo, o którym mowa w art. 115 § 20 (przestępstwo o charakterze terrorystycznym), art. 148 (zabójstwo), art. 156 § 1 (ciężkie uszkodzenie ciała), art. 163–165 (sprowadzenie katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego), art. 197 (zgwałcenie, doprowadzenie do innej czynności seksualnej), art. 252 (branie lub przetrzymywanie zakładnika) i art. 280–282 (rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny;
- 4) konieczność:
  - a) ujęcia osoby:
    - wobec której użycie broni palnej było dopuszczalne w przypadkach określonych w pkt 1 lit. a–c i pkt 2,
    - wobec której istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła przestępstwo, o którym mowa w art. 115 § 20 (przestępstwo o charakterze terrorystycznym), art. 148 (zabójstwo), art. 156 § 1 (ciężkie uszkodzenie ciała), art. 163–165 (sprowadzenie katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego), art. 197 (zgwałcenie, doprowadzenie do innej czynności seksualnej), art. 252 (branie lub przetrzymywanie zakładnika) i art. 280–282 (rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
    - dokonującej zamachu, o którym mowa w pkt 1 lit. e,
    - jeżeli schroniła się w miejscu trudno dostępnym, a z okoliczności zdarzenia wynika, że może użyć broni palnej lub innego niebezpiecznego przedmiotu,

- b) ujęcia lub udaremnienia ucieczki osoby zatrzymanej, tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności, jeżeli:
  - ucieczka tej osoby stwarza zagrożenie życia lub zdrowia policjanta lub innej osoby,
  - istnieje uzasadnione podejrzenie, że osoba ta może użyć materiałów wybuchowych, broni palnej lub innego niebezpiecznego przedmiotu,
  - pozbawienie wolności nastąpiło w związku z uzasadnionym podejrzeniem lub stwierdzeniem popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 115 § 20 (przestępstwo o charakterze terrorystycznym), art. 148 (zabójstwo), art. 156 § 1 (ciężkie uszkodzenie ciała), art. 163–165 (sprowadzenie katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy, sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego), art. 197 (zgwałcenie, doprowadzenie do innej czynności seksualnej), art. 252 (branie lub przetrzymywanie zakładnika) i art. 280–282 (rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,

c) **nie dotyczy Policji,**

5) **nie dotyczy Policji.**

PRZYPADKI WYKORZYSTANIA BRONI PALNEJ

Broń palną można wykorzystać w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- 1) zatrzymanie pojazdu, jeżeli jego działanie zagraża życiu lub zdrowiu policjanta lub innej osoby lub stwarza zagrożenie dla ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów;
- 2) pokonanie przeszkody:
  - a) uniemożliwiającej lub utrudniającej ujęcie osoby albo ratowanie życia lub zdrowia policjanta, innej osoby lub ratowanie mienia,
  - b) w przypadku naruszenia porządku lub bezpieczeństwa publicznego przez osobę pozbawioną wolności, zatrzymaną lub umieszczoną w strzeżonym ośrodku albo areszcie w celu wydalenia;
- 3) zaalarmowanie lub wezwanie pomocy;
- 4) neutralizacja przedmiotów lub urządzeń mogących stwarzać niebezpieczeństwo wybuchu, powodujących jednocześnie bezpośrednie zagrożenie zdrowia lub życia policjanta lub innej osoby;
- 5) unieszkodliwienie zwierzęcia, którego zachowanie zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu policjanta lub innej osoby;
- 6) oddanie strzału ostrzegawczego.

POSTĘPOWANIE PO UŻYCIU LUB WYKORZYSTANIU BRONI PALNEJ

W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby, policjant udziela jej niezwłocznie pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zapewnia wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe.

Policjant może odstąpić od udzielenia pierwszej pomocy, w przypadku gdy zachodzi jedna z następujących okoliczności:

- 1) udzielenie tej pomocy może zagrozić życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu policjanta lub innej osoby;
- 2) udzielenie tej pomocy spowodowałoby konieczność zaniechania przez policjanta czynności ochronnych wobec osób, ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów lub w ramach konwoju lub doprowadzenia;
- 3) udzielenie pomocy osobie poszkodowanej zostało zapewnione przez inne osoby lub podmioty zobowiązane do jej udzielenia.

W przypadku odstąpienia od udzielenia pierwszej pomocy lub gdy osoba poszkodowana sprzeciwia się udzieleniu tej pomocy policjant zapewnia wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe.

Policjant nie może odstąpić od zapewnienia udzielenia medycznych czynności ratunkowych kobiecie ciężarnej, wobec której użyto broni palnej.

W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo nastąpiła jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia, policjant:

- 1) zabezpiecza miejsce zdarzenia, także przed dostępem osób postronnych;
- 2) ustala świadków zdarzenia;
- 3) powiadamia o zdarzeniu właściwego przełożonego lub osobę pełniącą służbę dyżurną.

Od zabezpieczenia miejsca zdarzenia, także przed dostępem osób postronnych oraz ustalaniem świadków zdarzenia można odstąpić, w przypadku gdy:

- a) zagroziłoby to życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu policjanta lub innej osoby;
- b) spowodowałoby to konieczność zaniechania przez policjanta czynności ochronnych wobec osób, ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów lub w ramach konwoju lub doprowadzenia

– do czasu ustania tego zagrożenia lub tej konieczności.

W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej wystąpiły objawy uzasadniające konieczność udzielenia osobie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub medycznych czynności ratunkowych albo nastąpiła śmierć tej osoby lub wyrządzona została szkoda w mieniu znacznej wartości, właściwy przełożony lub osoba pełniąca służbę dyżurną niezwłocznie:

- zapewnia w razie potrzeby wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe osobom poszkodowanym;

- zapewnia zabezpieczenie śladów i dowodów użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- powiadamia właściwego miejscowo prokuratora.

Ponadto, do obowiązków przełożonego należy:

- ustalenie, czy użycie lub wykorzystanie broni palnej nastąpiło zgodnie z prawem;
- niezwłoczne powiadomienie właściwego przełożonego.

O każdym przypadku użycia lub wykorzystania broni palnej policjant niezwłocznie powiadamia przełożonego lub osobę pełniącą służbę dyżurną.

DOKUMENTOWANIE UŻYCIA I WYKORZYSTANIA BRONI PALNEJ

W przypadku użycia lub wykorzystania broni palnej, którego skutkiem było zranienie osoby lub wystąpienie innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia, policjant sporządza notatkę, którą następnie przekazuje przełożonemu.

W przypadku **użycia broni palnej**, notatka zawiera:

- 1) służbowe dane identyfikacyjne policjanta;
- 2) określenie czasu i miejsca użycia broni palnej;
- 3) następujące dane osoby, wobec której użyto broni palnej:
  - a) imię i nazwisko,
  - b) serię i numer dokumentu tożsamości,
  - c) datę urodzenia,
- 4) określenie celu użycia broni palnej;
- 5) informację o przyczynie użycia broni palnej;
- 6) określenie użytych środków przymusu bezpośredniego i sposób ich użycia;
- 7) opis czynności zrealizowanych przed użyciem broni palnej i po jej użyciu;
- 8) opis skutków użycia broni palnej;
- 9) informację o udzieleniu pierwszej pomocy i jej zakresie lub zapewnieniu wezwania kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe;
- 10) następujące dane ustalonych świadków zdarzenia:
  - a) imię i nazwisko oraz serię i numer dokumentu tożsamości albo
  - b) służbowe dane identyfikacyjne, jeżeli świadkiem zdarzenia był policjant;
- 11) nazwę, typ i numer seryjny użytej broni palnej oraz rodzaj i ilość użytej amunicji;
- 12) podpis policjanta.

Jeżeli uzyskanie danych personalnych osoby wobec której użyto broni palnej, było niemożliwe, w notatce podaje się przyczyny ich nieumieszczenia.

W przypadku **wykorzystania broni palnej** notatka zawiera:

- 1) służbowe dane identyfikacyjne policjanta;
- 2) określenie czasu i miejsca wykorzystania broni palnej;
- 3) informację o przyczynie wykorzystania broni palnej;
- 4) opis czynności zrealizowanych przed wykorzystaniem broni palnej i po jej wykorzystaniu;
- 5) nazwę, typ i numer seryjny wykorzystanej broni palnej oraz rodzaj i ilość użytej amunicji;
- 6) podpis policjanta.

Niezależnie od notatki użycie i wykorzystanie broni palnej policjant może dokumentować w notatniku służbowym.

POMOC PRAWNA I PSYCHOLOGICZNA DLA FUNKCJONARIUSZA POLICJI PO UŻYCIU LUB WYKORZYSTANIU ŚRODKÓW PRZYMUSU BEZPOŚREDNIO I BRONI PALNEJ

W przypadku gdy w wyniku użycia środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej nastąpiła śmierć osoby bądź nastąpiło zranienie osoby w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej, właściwy przełożony lub osoba pełniąca służbę dyżurną – niezależnie od obowiązków polegających na zapewnieniu w razie potrzeby wezwania kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe osobom poszkodowanym oraz zapewnienia zabezpieczenia śladów i dowodów użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego – niezwłocznie zapewnia także policjantowi niezbędną pomoc, w szczególności psychologiczną lub prawną.

Pomoc prawna, o której mowa powyżej, polega na zwrocie kosztów poniesionych na ochronę prawną do wysokości wynagrodzenia jednego obrońcy, określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 16 ust. 2 i 3 oraz art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.), jeżeli postępowanie karne wszczęte przeciwko policjantowi o czyn popełniony w związku z użyciem lub wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej, którego następstwem była śmierć osoby bądź zranienie osoby w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej, zostało zakończone prawomocnym wyrokiem uniewinniającym albo orzeczeniem o umorzeniu postępowania z powodu niepopelnienia przestępstwa lub braku ustawowych znamion czynu zabronionego.